

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (28 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. ה-SARS (סאר"ס) היא מחלה חדשה, מידבקת מאוד, קטלנית, ועדיין אין לה תרופה. בעקבות התפרצות מגפת ה-SARS בסין, נקטו רשויות המדינה שם צעדים קיצוניים כדי להגביל את התפשטות המחלה. בין שאר הצעדים שננקטו נאסר על דיירים לצאת מדירותיהם, אם בבניין הדירות שלהם יש מספר גדול של חולים במחלה.

– ציין והסבר מהי הזכות שבשמה פעלו רשויות המדינה.

נמק את תשובתך על סמך האירוע.

– ציין והסבר איזו זכות של הדיירים נפגעה בגלל האיסור מטעם הרשויות.

נמק את תשובתך על סמך האירוע.

2. לאחרונה גיבשה ממשלת ישראל תכנית כלכלית חדשה בניסיון להתמודד עם המשבר הכלכלי בארץ. במסגרת תכנית זו הוחלט, בין היתר, לקצץ בתקציבי הרווחה ולצמצם את קצבאות הביטוח הלאומי לנכים, לאימהות חד-הוריות, למובטלים ולנתמכים אחרים.

כדי להפוך את התכנית הכלכלית הזו לחוק, היא הובאה לדיון בוועדת הכספים של הכנסת, ושם נמתחה עליה ביקורת קשה על ידי חברי כנסת רבים.

נציג הממשלה שהוזמן לשיבת הוועדה אמר בדיון: "הממשלה אינה יכולה להעלות את המסים שכלל האזרחים משלמים, כדי שאפשר יהיה להמשיך לממן את מקבלי הקצבאות.

מקבלי הקצבאות חייבים לפרנס את עצמם".

– ציין והסבר איזו גישה חברתית-כלכלית מבטאת התכנית הכלכלית של הממשלה.

נמק את תשובתך על סמך האירוע.

– ציין והסבר את העיקרון הדמוקרטי שמכוחו פעלה ועדת הכספים של הכנסת.

נמק את תשובתך על סמך האירוע.

3. בעיירה בארצות-הברית אחת מתחנות הטלוויזיה המקומיות היא בבעלות העירייה. חברי מועצת העיר החליטו, באמצעות הצבעה, להורות לתחנה להוציא מחלק מהסרטים, לפני שישודרו, קטעים הכוללים מין, אלימות ושפה גסה. יוצרי הסרטים הגישו תביעה נגד מועצת העיר. בתביעתם הם טענו שהסרטים המצונזרים אינם הסרטים שהם יצרו, אלא עיוות של עבודתם.
- ציין והסבר את העיקרון שעל פיו קיבלה מועצת העיר את החלטתה. נמק את תשובתך על סמך האירוע.
 - ציין והסבר את הזכות אשר בשמה תבעו יוצרי הסרטים את מועצת העיר. נמק את תשובתך על סמך האירוע.

פרק שני (26 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 4-7 (לכל שאלה – 13 נקודות).

4. הצג שני מאפיינים מרכזיים של הגישה "מדינת התורה" בנוגע לאופי של מדינת ישראל. ציין חוק אחד של מדינת ישראל שהתומכים בגישה זו מסכימים לו, והסבר מדוע הם מסכימים לו.
5. הסבר שתי מטרות של חוקה במדינה דמוקרטית. הדגם כיצד מטרות אלה באות לידי ביטוי בשני חוקי יסוד של מדינת ישראל.
6. הסבר מהו עקרון "הדמוקרטיה המתגוננת", ופרט שתי סכנות שנובעות מיישום עיקרון זה.
7. הסבר כיצד שלושה מעקרונות הדמוקרטיה ו/או זכויות האדם והאזרח באים לידי ביטוי בתהליך העבודה של הרשות השופטת במדינת ישראל.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא בעיון את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מהשאלות 8-10 (לכל שאלה – 12 נקודות).

למדינת ישראל תפקיד מרכזי ביצירה של דבר ייחודי – חברה שבה תרבות ציבורית יהודית היא מובנת מאליה. תרבות זו אינה בהכרח תרבות דתית. זוהי חברה חילונית, הנשענת על ערכים של מורשת משותפת, על השפה העברית ועל תרבות וספרות מתפתחות. מדינת ישראל מאפשרת קיום זהות יהודית שאינה מזוהה עם שמירת מצוות.

אך הדמוקרטיה הישראלית, המאפשרת קיום זהות יהודית כזו, אינה שלמה. כמי שחיים במדינה שהיא יהודית ודמוקרטית כאחת, אסור לנו להרחיק מלבנו וממחשבתנו את האזרחים הלא-יהודים החיים במדינה. אמנם לאזרחי המדינה הלא-יהודים יש הזכות לבחור ולהיבחר, יש להם חלק בהכרעה בענייני המדינה, והם נהנים מחופש הדיבור והעיתונות, אך הם אינם זוכים לשוויון מלא, אמת. הרשויות המקומיות במגזר הערבי מקבלות תקציבים קטנים בהרבה מהרשויות במגזר היהודי, חלקם של הערבים בשירות הציבורי הוא קטן, והם אינם זוכים לייצוג הולם בו. ללא מידה רבה יותר של שוויון, היציבות של הדמוקרטיה בישראל נמצאת בסכנה.

ואת השוויון הזה אפשר להבטיח במדינה תוך שמירה הן על האופי היהודי שלה והן על האופי הדמוקרטי שלה. גם ביהדות וגם בדמוקרטיה השוויון הוא ערך מרכזי, ואנחנו יכולים וצריכים ליישם אותו במדינת ישראל. אין לנו צורך לשנות את אופייה של המדינה כדי ליצור שוויון גדול יותר בין האזרחים בה, עלינו רק להשכיל ולממש את הערכים שעליהם מדינת ישראל מיוסדת.

(מעובד על פי דברים שנאמרו מפי רות גביון, ברבישי ציבורי)

מדינת ישראל במדינה יהודית ודמוקרטית, תשנ"ט

8. על איזה סוג של לאומיות מדובר בפסקה הראשונה?

נמק את תשובתך על פי הכתוב בפסקה זו.

9. על פי הקטע, אפשר לטעון שמדינת ישראל היא דמוקרטיה במובן של צורת ממשל

(דמוקרטיה פורמלית), אך לא במובן של ערך (דמוקרטיה מהותית).

כיצד הטענה מבוססת בקטע? בתשובתך הסבר את המשמעות של כל אחד ממובני הדמוקרטיה.

10. הסבר שני מרכיבים מרכזיים בגישה "מדינת ישראל – מדינת כלל אזרחיה".

לאיזה מרכיב תסכים רות גביון, ולאיזה מרכיב היא לא תסכים?

בס את דברך על הקטע.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 11-14 (לכל שאלה – 11 נקודות).

11. עובדת בכירה בפרקליטות המדינה הדליפה לעיתונות פרטים מחקירה המתנהלת נגד ראש הממשלה. העובדת אמרה שהדליפה את המידע, מכיוון שהיא מתנגדת לדרכו הפוליטית של ראש הממשלה והיא חרדה לגורלה של מדינת ישראל.
הסבר באיזה סוג של עבריינות אפשר להאשים את העובדת.
בסס את דבריך על האירוע.
12. קסדר הסטטוס קוו (בנושא דת ומדינה) הוא ביטוי לעקרון ההסכמיות.
הסבר היגד זה.
13. שיטת הבחירות היחסית מבטיחה את עקרון הייצוגיות, אך היא עלולה לפגוע ביעילות השלטון ובתפקודו.
הסבר היגד זה על שני חלקיו.
14. חוק השבות נועד להבטיח שמדינת ישראל תהיה מדינת העם היהודי, אך מכוח חוק זה עולים לארץ גם אנשים שאינם יהודים.
הסבר היגד זה על שני חלקיו.

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט